

дослідження вкрай складно. Прояв ініціативи пов'язаний із мотиваційним особистісним конфліктом, в даному випадку – між професійним обов'язком і професійною зацікавленістю. Хоча експерти мають право, наприклад, ініціювати відповіді на питання, що не були поставлені слідчим, трапляються випадки, коли вони цього не роблять за об'єктивними (значна завантаженість, нестача часу) чи суб'єктивними (не хочуть виконувати зайву роботу) причинами.

Крім того, напевне, основний мотиваційний конфлікт полягає у тому, що переважна більшість експертів-криміналістів високо оцінюють соціальну значущість професії, її престижність, вважають свою роботу потенційно цікавою, вбачають перспективи професійного зростання, але в той самий час лише третина бажає підвищувати свою професійну кваліфікацію, рівень професійної мотивації у працівників невисокий, а більшість із них не задоволена своїм нинішнім статусом.

Знання причин, механізмів утворення та розвитку особистісних конфліктів в експертно-криміналістичній діяльності є необхідною умовою їх подолання чи, принаймні, спрямування в конструктивне русло. Не завжди йдеться про викорінення конфліктів. Адже сама експертна ситуація має конфліктну сутність: її вихідні дані є недостатніми для досягнення кінцевої мети (дати відповідь на запитання). Активне перетворення вихідної ситуації шляхом адекватного вибору та застосування в належній послідовності відповідних методів і методик зменшує та виключає її проблемність.

Тому окреслені закономірності повинні бути враховані при здійсненні професійного психологічного відбору, визначенні основних напрямів та засобів формування психологічної готовності до експертно-криміналістичної діяльності в системі МВС України.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О.М., Скакун О.Ф. Юридична деонтологія: Підручник - Харків: Вид-во НУВС, 2002.
2. Березин В.Ф., Ковальчук З.А., Меленевская З.С. Психологические аспекты формирования и организации деятельности комиссий экспертов, проводящих комплексную экспертизу. Сб. «Криминалистика и судебная экспертиза» Вып. 31, 1985.
3. Конфліктологія: Навч.-метод. посіб. / Б.І. Бараненко, Л.Л. Казмирєнко, В.Г. Андросюк та ін.; За заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2003.
4. Липовский В.В., Меленевская З.С. Психологические и тактические аспекты проведения консультаций при судебно-почерковедческих исследованиях, Сб. «Криминалистика и судебная экспертиза» № 40, 1990.
5. Тимошенко Ю.П. Організаційно-методичні та психологічні засади вдосконалення діяльності працівників експертно-криміналістичних підрозділів МВС України: Дис... канд юрид. наук.: 19.00.06/Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2001.

УПРАВЛІНСЬКИЙ ВПЛИВ НА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ ЗАКОНОСЛУХНЯНОЇ ТА ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ

Волошина О.В.,

доцент кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ,
ЗВАННЯ, СТУПІНЬ

Правопорядок в регіоні, ступінь його поліпшення являють собою головний результат діяльності органу внутрішніх справ. Виконанню цього завдання перешкоджає проблема вивчення та оцінки психолого-педагогічних чинників законотрушності та протиправної поведінки населення регіону. При вивченні та оцінці обстановки в регіоні, як показує досвід, слід звернути увагу на:

- соціально-психологічні явища, які відіграють роль тла оперативної обстановки;
- соціально-психологічні явища, які мають особливе кримінологічне

знання; педагогічні явища, які впливають на оперативну обстановку.

Соціально-психологічні особливості населення регіону, його спосіб життя та трудової діяльності навіть в нормальних умовах виступають як своєрідне соціально-психологічне підґрунтя оперативної обстановки – позитивної чи негативної. Однак при певному розвитку вони можуть бути причиною зростання злочинності. До них належать: групові спрямування, думки та настрої, традиції, звичаї, суспільні звички, мода тощо. Формування правомірної чи протиправної поведінки завжди детерміновані правовою психологією, в том числі і правовою психологією середовища, яке може стримувати чи, навпаки, стимулювати кримінологічні передумови, що містяться в особистості.

До соціально-психологічних явищ, що безпосередньо пов'язані з правом, правоохоронною діяльністю, можуть бути віднесені: психологія правової свідомості, ставлення населення до злочинності та участі в зміцненні правопорядку, авторитет і довіра до правоохоронних органів та їх діяльності. Ці явища багато в чому залежать від діяльності правоохоронних органів.

Педагогічні явища, які впливають на оперативну обстановку, вивчені менше, проте вже зараз можна вказати на такі з них, як:

- рівень освіченості, вихованості, культури населення;
- стан та якість педагогічного процесу в школах, середніх та вищих навчальних закладах;
- ступінь педагогічної підготовленості батьків до виховання дітей в родині;
- домінуючі серед населення погляди на цілі, засоби виховання майбутнього покоління та розповсюджені прийоми і методи виховання (народна педагогіка);
- рівень правового виховання населення, психолого-педагогічна ефективність форм і методів масової пропаганди та агітації;
- рівень психолого-педагогічної підготовки осіб, які здійснюють профілактичну роботу з неповнолітніми, неблагополучними сім'ями тощо.

Всі ці явища являють собою важливу умову ефективності діяльності колективу органу внутрішніх справ і своєрідну норму (орієнтир) при виборі цілей та засобів реалізації функцій управлінського процесу в зовнішньому контурі. Вони можуть бути особливим об'єктом впливу та основою для проведення певних заходів, прийняття рішень керівництвом ОВС, виступають одним з показників (критеріїв) ефективності діяльності правоохоронних органів, а також складають умову психологічного комфорту діяльності співробітників та керівників.

Проблема підвищення ефективності управлінського впливу на психолого-педагогічні чинники законослужняної та протиправної поведінки населення регіону є також важливою, проте, її вивченість незначна. В практиці досить часто співробітники та керівники взагалі не намагаються її вирішувати, обмежуючи свої зусилля адміністративно-правовими підходами: фактом попередження або виклику, працевлаштуванням, публікацією матеріалів, постановкою на профілактичний облік тощо. Нами пропонуються наступні шляхи для її вирішення:

1. Боротьба за законність й правопорядок – це боротьба не з людиною, а за людину. Очевидно, це потребує переорієнтації методів діяльності правоохоронних органів із силових на більш цивілізовані, правомірні психологічні методи психологічного впливу, реалізовувати психологічно обґрунтовані підходи при вирішенні питань зміцнення законності та правопорядку;

2. Проблема підвищення ефективності управлінського впливу на психолого-педагогічні фактори законослужняної та протиправної поведінки населення регіону потребує підсилення психолого-педагогічного аспекту в

профілактичній роботі, охороні громадського порядку, роботі з громадськістю, у взаємодії з різними адміністративними, суспільними організаціями, в боротьбі з порушеннями правил дорожнього руху тощо.

3. Проблема профілактики й боротьби із злочинністю, охорони прав і свобод громадян як і побудова сучасного цивілізованого суспільства не вирішити, не вирішивши задачі формування цивілізованої особистості з розвинутою правосвідомістю.

На завершення хочемо зазначити, що формування правосвідомості буде успішним тільки тоді, коли буде здійснюватись не ізольовано, а у взаємодії із підвищенням загального рівня соціально-психологічного розвитку суспільства та формуванням його правової психології, підвищенням духовності, культури, моралі, громадянської, державної та політичної зрілості.

Список використаних джерел:

1. Прикладная юридическая психология: Учебное пособие для вузов / Под ред. проф. А.М. Столяренко. – М.: ЮНИТ И-ДАНА, 2001. – 639 с.

2. Теоретичні основи психології управління. Текст лекцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.naiu.kiev.ua/.../teoreth_osnovy_psyh...

3. Юридична психологія: підручник / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін.; заг. ред. Л.І. Казміренка, Є.М. Моїсєєва. – Вид 2-е, доопр. та доп. – К.: КНТ, 2008. – 352 с.

ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ СУДДІ

Радухівська Л.Л.,

ПОСАДА, кандидат юридичних наук

Виконання будь-якої професійної діяльності завжди призводить до наслідків, пов'язаних із удосконаленням психологічних якостей особи, а також з виникненням і формуванням негативного явища – професійної деформації.

Вона визначається як “комплекс негативних змін, зрушень у структурі особистості, які виникають під впливом змісту, організації та умов виконання службової діяльності. Вона породжує специфічну активність, за якої професійні якості трансформуються у свою протилежність (уважність – у підозрілість, впевненість – у халатність, вимогливість – у дратівливість) і починають перешкоджати досягненню об'єктивно визначених цілей та завдань службової діяльності”. Отже, професійна деформація пов'язана зі змістом діяльності, якостями особистості, а також деякими соціально-психологічними параметрами, і відносно суддів вона має свою специфіку.

Професійна деформація може бути і часто є породженням деформації особистості, а деформована особистість не може стати справжнім професіоналом. Притуплення професійного самовідчуття і вторгнення “функціональної” психології притаманне будь-якому фахівцю, і у цьому сенсі воно тотальне. У наші дні цьому сприяють швидкі зміни у суспільстві, його нестабільність, зменшення рівня формального і неформального контролю. У рамках якості “екстерналізм – інтерналізм” суддям більшою мірою притаманне перше, тобто покладення відповідальності за свою поведінку і вчинки на зовнішні обставини, а не на себе. Світ звужується до інтересів “клану”, а самі інтереси визначаються з корпоративних позицій: опитані не можуть відділити у собі судді від людини. Укорінення цінностей професії призводить до послаблення соціального контролю, наступний крок – професійний нігілізм.

Професійна деформація – це поява певних негативних психологічних змін в особистості, що впливають на якість виконання діяльності. Виникнення професійної деформації обумовлене стереотипністю дій, використанням схем, шаблонів, типового. Тому з'являється схематизм мислення, спрощуються розумові моделі, виникають односторонні підходи до різних ситуацій. Водночас професійна деформація спричиняє перебільшення почуття впевненості і